

Bufetat

Prop. 73 L (2016-2017) Endringer i barnevernloven (barnevernsreform)

Barne-, ungdoms- og familieetaten

- Bakgrunn
- Sammenhengen med kommunereformen
- Tiltak for å styrke kvalitet
- Lovforslag
- Prosessen videre

Regjeringen la 31. mars frem Prop. 73 L (2016-2017) om endringer i barnevernloven (barnevernsreform)

- Foreslår endringer i kommunenes og statens oppgaveansvar og finansieringsansvar
- Proposisjonen behandles av Stortinget i dag 07.06.17
- Endringer som vedtas trer i kraft når Regjeringen bestemmer det, tidligst fra 2020
- Vi beskriver her kort bakgrunnen for Prop 73 L og de endringene som er foreslått

Barnevernsreformen

«Med økt ansvar vil kommunene få større handlingsrom og muligheter til å komme tidligere inn med rett hjelp til rett tid. Målet er bedre samhandling og færre omsorgsovertakelser. Kommunenes nærhet til innbyggerne skal gi et bedre og mer tilpasset tjenestetilbud, også på barnevernsområdet»

- Solveig Horne 17.mars 2016

- Skal gi kommunene et større ansvar for barnevernet, både faglig og økonomisk
- Økt ansvar vil bidra til forebyggende tjenester. Med tidlig innsats skal barn og familier få tiltak tilpasset sitt behov, og spare kommunen for belastninger senere.
- Økt økonomisk ansvar vil bli kompensert gjennom økning i rammetilskuddet.
- Forslagene om et økt kommunalt ansvar bygger på at det fortsatt skal være en tydelig 2. linjetjeneste

Bakgrunn

- Forslagene i proposisjonen tar utgangspunkt i regjeringens politiske plattform: *Kommuner med nødvendig kompetanse gis et helhetlig faglig og økonomisk ansvar for barneverntjenesten.*
- Kommunene skulle fritt få velge barneverntiltak, etter en vurdering av kvalitet og pris.
- Regjeringen ville bidra til et tettere samarbeid mellom barnevern og andre offentlige etater.
- Bedre muligheter for at barn fikk vokse opp hos slekt og nettverk.
- Ble varslet som en del av kommunereformen (2014-2015)

Kommunereformen

- Prop. 73 L må sees i lys av Regjeringens arbeid med kommunereformen
- Bakgrunn og mål for kommunereform:
 - Kommunene har et stort ansvarsområde i dag
 - Evnene til å løse oppgavene varierer, samtidig som utfordringene fremover vil øke i takt med den demografisk utviklingen og press på offentlige budsjetter
 - Mer robuste kommuner må til for å møte utfordringene. Det betyr i praksis færre og større kommuner
 - Større kommuner kan også påta seg større ansvar på flere områder, som barnevern og innenfor helse- og velferdsområdet der nærhet til brukerne er viktig
- Prop. 73 L bygger på høringsnotat om ny barnevernlov av 17. mars 2016
- Over 100 høringsinstanser har levert svar, herunder Bufdir og Bufetats regioner

God kommunal styring og ledelse

- God faglig utvikling av barnevernet og samordning av tjenestetilbudet, kjennetegnes ofte av en involvert og aktiv politiske og administrative ledelsen
- Noen tiltak som foreslås:
 - Lovfeste en innsynsrett for de folkevalgte. Kommer tilbake til dette i ny kommunelov.
 - Regionale dialogmøter rettet mot politisk og administrativ ledelse. Bufdir får ansvar for å arrangere disse konferansene.
 - Bedre digitale løsninger for innhenting og publisering av rapporteringer, bl.a. for å sikre at informasjon blir mer tilgjengelig.
 - Departementet vil vurdere å innføre krav om årlige tilstandsrapporteringer til kommunestyret.

Kompetanseløft

- Økt kommunalt ansvar skal understøttes av et kompetanseløft
- Kompetansestrategi utarbeides for det kommunale barnevernet for 2018 – 2024, enkelte tiltak iverksettes høsten 2017
- Kvalitets- og kompetansearbeidet skal bidra til at kommunene settes i stand til å ivareta et økt oppgave- og finansieringsansvar for barnevern
- Bufdir har i 2017 blant annet fått i oppdrag å etablere veiledningsteam som skal bistå kommuner med høy risiko for svikt i tjenestetilbudet

Viktige satsingsområder i kompetansestrategien vil være:

- Undersøkelles- og utredningsarbeid, med vekt på analyser og tiltaksvalg
- Endringsarbeid og familiestøttende hjelpetiltak
- Oppfølging av fosterhjem og bruk av nettverksmetodikk ved rekruttering av fosterhjem i slekt og nettverk
- Bufdir har en sentral rolle i å utrede og iverksette kvalitets- og kompetansetiltak

Familiestøtte og forebygging av omsorgssvikt

- Virksomme familiestøttende tiltak vil redusere behov for mer inngripende tiltak
 - spare enkeltindivider for store belastninger
 - Og samfunnet for kostnader
- Noen forslag til tiltak som understøtter:
 - Tilskudd til kommunene til foreldrestøttende tiltak. Bygger på Modellkommuneforsøket.
 - Videreutvikle tilbudet om opplæring innen samtaler med barn.
 - Bufdir har fått i rolle å vurdere hvilken rolle familievernet bør ha i forebyggende arbeid
 - Bygge videre på ICDP og TIBIR

Bedre psykisk helsehjelp til barn i barnevernet

- Til tross for positiv utvikling, er det fremdeles mange barn i barnevernet som ikke får den hjelpen de har behov for.
- Tiltak for å styrke tjenestetilbudet:
 - Barnevernansvarlig i barne- og ungdomspsykiatrien (BUP), opprettes 2017.
 - Styrke ambulante tjenester. Tilby utredning og behandling til barn i institusjoner, samt veiledning til ansatte.
 - Egne omsorgs- og behandlingsinstitusjoner. Departementet har pekt ut to regioner (nord og sør), for så å gradvis utpeke en institusjon i de andre tre Bufetat-regionene.

Fosterhjemstilbudet

Bakgrunn for forslagene:

- Økte rammer og økt kommunalt ansvar på fosterhjemsområdet forventes å gi økte insentiver til forebyggende arbeid

«Et viktig argument for kommunalt ansvar er at flere barn vil kunne få tilbud om fosterhjem hos slekt og nære nettverk. Barn slipper da å bryte med sitt nærmiljø, og for kommunene vil det være enklere å følge opp fosterforeldre og barn som er plassert lokalt» - Solveig Horne 17.mars 2016

- Departementet har moderert omfanget av ansvar og oppgaver som kan overføres til kommunene i etterkant av høringsprosessen om ny barnevernslov i 2016

Fosterhjemstilbudet

Foreslår:

- Fortsatt bistandsplikt for Bufetat
 - Fortsatt statlig ansvar for rekruttering og «grunnleggende» opplæring
- Lovfester kommunenes ansvar for først å vurdere slekt og nettverk
- Ansvar for generell veiledning overføres til kommunen
- Fullt kommunalt finansieringsansvar for kommunale fosterhjem, refusjonsordningen fjernes
- «Spesialiserte fosterhjem» blir en lovfestet oppgave for staten, men uten bistandsplikt (Bufetat «kan» tilby...)
 - Innebærer noe innstramming av målgruppen sammenlignet med dagens praksis for bruk av statlige familiehjem (og praksis for fosterhjem levert av private aktører)
 - Spesialiserte fosterhjem foreslås finansiert med 60 prosent kommunal egenandel
- Utrede private aktørers rammebetingelser og deres adgang til å tilby tjenester i ulike deler av fosterhjemsområdet

Institusjonstilbudet

Bakgrunn for forslagene:

- Kommunal valgfrihet ved institusjonsplasseringer var et sentralt punkt i regjeringsplattformen i 2013:

«Regjeringen vil gi kommunene rett til fritt å velge barnevernstiltak, etter en vurdering av kvalitet, pris og hva som gir best hjelp til det enkelte barn, uavhengig av hvem som leverer tiltaket » Fra regjeringens plattform, 2013.

- Departementet mener økt valgfrihet for kommunene ved bruk av institusjon, vil styrke kvaliteten i institusjonstilbudet

Institusjonstilbudet

Foreslår:

- Fortsatt bistandsplikt for Bufetat
- Kommunal valgfrihet innenfor aktuelle institusjonsplasser, dvs. plasser som Bufetat anser egnet for det aktuelle barnet
- Kommunal egenbetaling foreslås økt til 40 %.
- Kommunene skal ha et grunnlag for å treffe gode valg, herunder informasjon om forskjeller i pris og kvalitet mellom de ulike alternativene
 - Kommunene velger institusjoner fra en liste over aktuelle plasseringssteder som utarbeides av Bufetats inntaksteam
 - Institusjonsportal skal videreutvikles og bl.a. inneholde brukererfaringer. Tanken er at dette kan gi indikasjoner om kvalitet
 - Akuttplasseringer unntas fra ordningen med kommunal valgfrihet
 - Fylkesnemndas rolle ved valg av plasseringssted etter 4-24 ligger fast

Institusjonstilbudet

- Kommunal valgfrihet og full differensiering på pris vil påvirke Bufetat
- Gitt kommunal valgfrihet og full prisdifferensiering, foreslår departementet at Bufetats institusjonsdrift utskilles i en foretaksmodell som en mulig løsning
 - Foretaksmodell innebærer at Bufetats institusjoner skilles ut som en egen driftsenhet, adskilt fra resten av Bufetat, med formål å drive institusjonsdrift i konkurranse med private, kommersielle og ideelle aktører
- Gjennomføring av kommunal valgfrihet og full prisdifferensiering vil bli fulgt opp gjennom senere lovforslag, etter ytterligere utredning og en ny, offentlig høring
 - Konsekvenser ved alternative organiseringer av institusjonsdrift vil bli utredet og forelagt Stortinget i forbindelse med det kommende lovforslaget, som må være på plass innen anslått ikrafttredelse for reformen (2020)
- Departementet understreker at en utredning av endret organisering vil omfatte:
 - Omstillingskostnader for Bufetats institusjonsdrift
 - Om de langsiktige gevinstene vil oppveie kostnadene med en endret organisering
 - Hvordan den faglige styringen og bistandsplikten kan ivaretas
 - Erfaringer fra andre, sammenlignbare sektorer som har endret organisering

Akuttilbudet

Bakgrunn for forslagene:

- Departementet ønsker en løsning som sikrer at det alltid finnes plasseringssteder som dekker kommunenes behov i akutte situasjoner

«Vi må være sikre på at barn i en akutt krise får et trygt hjem raskt. Det å håndtere barn i sårbare krisesituasjoner krever spisskompetanse, og dette er en spesialistoppgave hvor staten bør ta ansvar» - Solveig Horne 17. mars 2016

- Departementet ser at det er vanskelig å innføre kommunal valgfrihet ved akutt plasseringer, blant annet pga. tidsaspektet i slike saker
- Departementet ønsker ordninger som gir bedre insentiver for kommunene til å redusere oppholdstiden i akutt tiltak og foreslår lov hjemmel for i forskrift å øke kommunenes betalingsansvar etter en viss tid

Akuttilbudet

Foreslår:

- Fortsatt bistandsplikt for Bufetat
- Akuttinstitusjoner unntas ordningen med kommunal valgfrihet og full prisdifferensiering
- Kommunal egenandel økes til om lag 40 prosent av gjennomsnittspris for akuttinstitusjon og om lag 60 prosent av utgiftene for beredskapshjem
 - Innebærer ulik pris for beredskapshjem og akuttinstitusjon
- Vurderer å begrense statlig betalingsansvar ved akuttplasseringer i beredskapshjem
- BLD kommer tilbake til om det skal fastsettes en frist og hvor lang den skal være
- Indikerer at statlig betalingsansvar bør være minst seks måneder

Spe- og småbarnstilbudet

Bakgrunn for forslagene:

- Kommunene har etterlyst et tydeligere statlig ansvar for spesialistutredning av sped- og småbarn. Helsetilsynet har pekt på at kvaliteten i barnevernstjenestenes undersøkelsesarbeid og utredninger er svært varierende

«Dette er en offensiv satsing på utredning av de minste barna. Gode utredninger av de yngste barna er svært viktig for å kunne gi treffsikker og riktig hjelp på et tidlig tidspunkt» - Solveig Horne 17.mars 2016

Spe- og småbarnstilbudet

Foreslår:

- Departementet forslår at utredning av sped- og småbarn blir en lovpålagt oppgave for staten
- Reguleres ikke som statlig bistandsplikt, men som et rammestyrte «kan-ansvar», dvs. at Bufetat gir tilbudet når etaten mener faglige vilkår er oppfylt og det er kapasitet og budsjettmessig rom
- Bufetat kan gi tilbud om utredning i Sentre for foreldre og barn (SFB) til barn under 6 år etter gitte kriterier
 - Utredningen skal kunne gis enten døgnbasert eller hjemmebasert
- I tilfeller der det er nødvendig med fortsatt veiledning for at det skal være trygt å flytte barnet hjem, kan Bufetat tilby hjelpetiltak fra SFB i forlengelse av utredningen
 - Skal kunne gis døgnbasert i senteret eller hjemmebasert
- Bufetat avgjør hvem som oppfyller kriteriene for utredningstilbud og hjelpetiltak som en nødvendig forlengelse av utredningen
- Kommunene kan i tillegg kjøpe hjelpetiltaksopphold til full pris uavhengig av om kriteriene er oppfylt
- Kommunal egenandel for utredning og hjelpetiltak som Bufetat har innvilget i henhold til kriteriene er foreslått opprettholdt på dagens nivå
- Departementet legger til grunn at endringene skal gjennomføres innen dagens budsjetttrammer. Eventuelle behov for å øke kapasiteten må håndteres i de ordinære budsjettprosessene

Spesialiserte hjelpetiltak

Bakgrunn for forslagene:

- Departementet foreslo opprinnelig at kommunene skulle få fullt faglig og økonomisk ansvar for alle typer hjelpetiltak i hjemmet, begrunnet i at dette ville gi kommunene bedre mulighet til å bygge opp egne tiltak bedre tilpasset barn og familier som trenger hjelp
- Departementet endret standpunkt i etterkant av høringen om barnevernsreformen i 2016
- Høringsinstansene påpeker at spesialiserte hjelpetiltak har karakteristika knyttet til spesialiseringsgrad, stordriftsfordeler, minimumsvolum for å sikre drift etc. som indikerer at disse tiltakene bør være en del av andrelinjetjenesten for at de skal kunne eksistere

Spesialiserte hjelpetiltak

Foreslår:

- Departementet forslår at kunnskapsbaserte hjelpetiltak («spesialiserte hjelpetiltak») blir en lovpålagt oppgave for staten.
- Bufetat skal tilby spesialiserte hjelpetiltak til barn og unge med problembelastning som kan gi grunnlag for plassering i fosterhjem eller institusjon
- Reguleres ikke som statlig bistandsplikt, men som et rammestyrte «kan-ansvar», dvs. at Bufetat gir tilbudet når etaten mener faglige vilkår er oppfylt og det er kapasitet og budsjettmessig rom
- BLD skriver at tilgjengeligheten bør være så forutsigbar som mulig. Eventuelle behov for å øke kapasiteten må håndteres i de ordinære budsjettprosessene

Proposisjon 73 L legges frem for stortinget 7. juni

- Nedsatt komite har medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Arbeiderpartiet
- Komiteens tilrådning: *Råder Stortinget til å gjøre de foreslåtte endringene i barnevernloven, samt legger til følgende endringsforslag:*
 - Innføre krav om årlig rapportering om barnevernet til kommunestyret
 - Sikre at programmene MST og FFT evalueres jevnlig og at barna involveres i evalueringen.
 - Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan barnevernansatte sikres mot vold og trusler

Oppsummering

- Et betydelig kompetanseløft i det kommunale barnevernet anses som en forutsetning for å overføre oppgaver fra Bufetat
- Ingenting er besluttet før Stortinget har behandlet forslagene
- Eventuelle endringer kan tidligst iverksettes fra 2020